

Legédy Jácint sajátos fenegyereke a kortárs magyar irodalomnak, illetve tágabb értelemben: a kortárs magyar művészetnek. Költő, performer, képzőművész. Az interneten róla fellelhető adatok alapján gyorsan kiderül,

72 Szegedi András Zoltán

UNDERGROUND MÉLYRÉTEGEK

Legédy Jácint:

Földalatti Oltár

hogy sosem volt és manapság sem tagja semmilyen írószervezetnek vagy művészeti társaságnak, a kritikusok általában progresszív avantgárd, esetleg underground költőként jellemzik őt. Mindazonáltal e kategóriák sem ille- nek rá teljesen, az ezredforduló környékén publi-

kált első versei óta szembeötlően egyedi és kiérlelt, amit csinál.

A kötet Legédy részéről immár szokásos módon, tehát négy tizes cikluson belül negyven hasábverset foglal magába, elől és hátul, voltaképp elő- és utószó gyanánt, egy-egy ciklusból kiemelt szöveggel. Rögtön a legelső, a *Csupán a kifáradás* című vers forradalmi, „zöldgerillás” hangulata átjárást biztosít az előző két kötet lírai világa felől. Ugyanis a félálomszerű alapszituációra épülő mű a *Központi Zóna* (2006) és a *RAF: Búcsúszimfónia* (2009) enigmatikus tereit, illetve jelenségeit, vagyis a „bujdosó költő” zegzugos, kastélyszerű házát, a házhoz kötődő kertet, a földalatti partik résztvevőit és a társadalmi változások iránti elkötelezettséget vonultatja fel. A lírai alany rejtőzködő gerillavezérként szerepel a műben, akit a szürreális versbéli jelenet során egy goaparti vendégei foglyul ejtenek és vallatni próbálnak: „mert úgy érzik hazugság / mikor a szomszéd fürdőkádjában / úszó keszegről vagy csupán az / elmaradt forradalmakról beszélek / pedig szavaim őszinték és egyen- / letések miként a padlás gerandá- / zatába ácsolt kétszázás szögek” – zárul a vers.

Az első ciklus írásai közül leginkább a borító hátulsó fülén ugyancsak olvasható *Ősszenyirbált hajú* című költeményt, valamint a *Száműzött Jézust* emelném ki. Az előbbi egy underground buli képeit ragadja meg és állítja párhuzamba a keresztény mitológia elemeivel, az ikonikus goth zenekar, a Christian Death nevét rendkívül ügyes módon, kettős értelemben szerepeltetve: „de elhiszem / némelyik talán még keresztény / halálra vágyik s nem csupán kö- / télre a véce oldalfalánál”. Az utóbbi vers, a hangzásában is különleges *Száműzött Jézus* véleményem szerint a kötet, s ugyanakkor Legédy költészetének egyik legmeghatározóbb darabja. Maga a motívum a *Központi Zóna* és a *RAF: Búcsúszimfónia* verseiben is felbukkan, s régóta kulcsfontosságú eleme e versuniverzumnak, de itt jelenik meg teljességében kibontva.

Alakját, miként a szerző több interjúban elmondta, egy alternatív koncerten látott, Jézusra emlékeztető félhajléktalan srác ihlette, ám szelleme nemtől és kortól függetlenül feltűnhet számtalan más, a társadalom peremére sodródott embertípus karakterében, így lehet narancssal dobálózó árva, templomból elzavart koldus vagy olykor a vágóhíd kapujánál tüntető, pucér kamaszlány. Ahogy a versben olvasható: „penészes arccal vil- / lanyoszlopok közt botorkál a megvál- / tó gerillaügynök új- / pesten ám a vágó- / híd előtt szomorú / kiskiúként figyelné / a bárányokat ahogy / tilóra várnak lekő- / pött koldus a deák / téren... elvegyül teto- / vált zsenik narancs- / csal dobálózó árvák / közt mint zongo- / ralelkű szipus tén- / fereg buda utcáin”. Megrázó képek, látletlet egy, a gyengébbeket lecsúszni engedő rendszerről, az önnön hibájukon kívül, esetleg szándékos lázadással a lét perifériájára szakadt és csendesebb vagy hangosabb mártírszerepbe kényszerült emberekről.

Hasonló gondolatiság mentén íródott a második egység számomra legérdekesebb, hosszú lélegzetű verse, az *Emlékezem Rátok*, amely a szerző kamaszkorának emlékezetes szereplőit és élményeit villantja fel sajátos, részben ismétlődő mondatstruktúrákra építve. A szövegben a nevek nyomtatott nagybetűkkel vannak szedve, s maga az írás erősen seregszemle-, egyúttal videóklip-jellegű: „ha nem lődörög feléd KÓBORKA / és vele NOÉMI a környék legédesebb csaja / frissen ollóztatott hajtincseit mint szirmo- / kat dobálva s illatozva akár egy hazánkra / hullott virágbomba”. Zeneiségével, illetve képi- ségével a vers valóban a '80-as, '90-es évek domináns művészeti jelenségét, a videóklipet idézi meg, ahogy jellemzően Legéandy Jácint írásai teszik, s véleményem szerint ezáltal is válhat az underground nemzedék emblematisz alkotásvá, generációs verssé. Ugyanakkor e vers jól észrevehető módon kommunikál a harmadik ciklus meghatározó szövegével, a *Most kellene* cíművel. Mondatszerkezetileg és tematika- ilag mindkettő hasonló, hiszen az utóbbi szintén a földalatti generáció emlékeit sorolja fel, csak tíz évvel későbbi perspektívából nézve s a közelmúlt fejleményeire, például a hitelválságra, a maffiaügyekre vagy éppen a Buda- pest arculatát formáló, új építkezésekre reagálva. Habár ez a fajta párbeszéd a kötet más versei kapcsán is érzékelhető. Legfőképp a ciklusokon belül szinte mottóként felbukkanó négy sorosok esetében, ugyanis az első ciklus négyso- rosa reflektál az utolsó ciklus négy sorosára, a harmadik ciklusé pedig a má- sodik ciklusban található, ezáltal még színesebb és kompaktabb egységgé válik a rendkívül tudatosan szerkesztett kiadvány.

S ahogy már utaltam rá, az underground fősodorba ágyazva a *Föld- alatti Oltárban* mindvégig jelen van egy természetközeli, „zöld” vonulat. A *Fenyők szemével*, az *Olasz hernyótalpasok* és a *Gyümölcsfaágak lebegnek*

című versek nagyszerű mintapéldái ennek, de számomra talán a legérdekesebb a *Központi Zónából* átemelt *Zsűriexpressz*, amely az új kötetbe építve ugyancsak Legédy Jácint költészetének folytonosságát hangsúlyozza: „mint
74 vöröshasú unkákat nyüzsögnek / a frissen lehullott levélkéik ám kö- /
zöttük lapul ragadozóként egy ge- / reblye és fogai szürke megvillanásá- / val a kertet vadásztereppé varázsolja / így a sufmin éledő bádogrigó ze- / néje jelzi négytől hűvösebb idő nyo- / mulhat melyben örömgyorsvonatra / szökkenve csupán zsűrízni a sín- / pályamenti és mezítlén tölgyek ál- / tal a fülkéig fröcskölt képeket vagy- / is lélekből csodálni ahogy a fák / egy évszak elvont ecsetjeivé válnak”. Figyelemreméltó a mellesleg hibátlan ritmikájú szövegben a tárgyak expresszív képiséggel véghezvitt, szinte mágiászerű életre keltése. Szerintem gondolatiság és metaforikus képesség ilyen szuggesztivitással, illetve harmóniával utoljára Bari Károly műveiben jelent meg. Legédy kétségtelenül napjaink fiatal magyar irodalmának erőteljes, mindeközben sajátos képi világú alkotója.

A kötet verseinek említett szuggesztivitását élesítik a szerző lapszéli illusztrációként használt önarcképei és kollázsai, melyek az általa tervezett borítón is feltűnnek. Az extravagáns figurákat megjelenítő kollázsok jól passzolnak az underground tematikához, az olykor kifejezetten érzéki önarcképek pedig a könyvben úgyszintén előforduló szerelmi vagy erotikus vonatkozásokra játszanak rá. Alapvetően jellemző a kötetre egyfajta lelki és testi értelemben vett meztelenség, a címhez s az elülső borító oltárszerűségen fekvő, ruhátlan alakjához hűen: valamiféle alternatív mártírsztétika. Egyébként ügyes elképzelés a pucér mellkasú önarcképre montírozott cím „ö” és „á” betűinek megdöntése, valamint a többi betű feketéjétől eltérően vörössel szedése, hiszen a testen elhelyezkedve így kimondottan stigma-jellegűnek látszanak. Tehát a könyv „burkolata” remekül keretbe foglalja a belső tartalmat, amely a *Csupán a kifáradás* című nyitószövegtől teljes egységgé fejlődve halad a negyedik ciklus vége felé szereplő *Jézus éjjeléből* című darabig, illetve egészen a záróversig. A *Jézus éjjeléből* közepe táján felbukkanó s a szerző RAF: *Búcsúszimfónia* című (Szitányi Györggyel és Tamás Gáspár Miklóssal közösen jegyzett) könyvére utaló szóelemény is erősíti az egységes, immár könyveken átívelő alkotói világ jelenlétét: „ám alatta / majd olykor öntudatlan- / nul a srácok vasredő- / nyökön csendülő in- / dusztriális zenére hajla- / doznak ugyan markuk- / ból kalasnyikov többé / nem pofázza rafráf...”

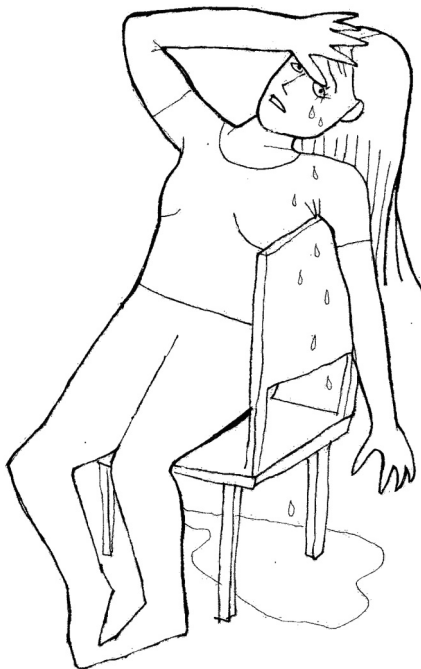
Mindent egybevetve úgy gondolom, a *Földalatti Oltár* az elmúlt évek egyik legizgalmasabb és legeredetibb lírai kiadványa. A szerző védjegyévé vált, sorvégi áthajlásokon és videóklipszerűen összekapcsolódó képeken alapuló szabályos hasábforma a könyvben újra bizonyítja életképességét: egyenletesen magas színvonalon egyéni keretet ad a szintén egyéni mondanivalónak.

Persze, ahogy az aktuális fórumbejegyzések is mutatják, éppen egyedi és különutas jellege miatt lehet nagyon rajongani e költészetért, vagy akár teljesen idegenkedni tőle. Számomra rendkívül szimpatikus Legédy társadalmi problémák iránti érzékenysége, az erőszaktól elzárkózó, ugyanakkor vagány, illetve provokatív forradalmisága, nem is beszélve az egészen intim szerelmi és természeti vonatkozású írásairól. Külön dicsérendő a Kalligram részéről, hogy a verseskötetek forgalmazásának nehéz időszakában, az átalakuló olvasási szokások mellett felvállalta a kötet megjelenését.

75

Végezetül fontosnak érzem kiemelni: a néhányak által feszegetett kérdés, miszerint az underground generáció idősödésével, valamint a kultikus alternatív szórakozóhelyek bezárásával (Kashmir, Petőfi Csarnok, ZegZug, Dürer Kert) ez a líra elveszíti-e táptalaját, egyelőre megválaszolódott, hiszen a Legédy Jácinttal mostanában készült interjúból tudható, lassacskán összeáll egy újabb verseskötet anyaga. Kíváncsian várom. Addig is olykor belelapozok a *Földalatti Oltárba*. (Kalligram, Bp., 2019)

Új Forrás 2021/5 – Szegedi András Zoltán: Underground mélyrétegek
Legédy Jácint: Földalatti Oltár

2020